

Svante Weyler: Minnet av novemberpogromen, 9 november 2016

Kära vänner, jag vill hälsa er välkomna till den här Högtidsstunden till minne av novemberpogromen den 9 november 1938 i Tyskland som Svenska kommittén mot antisemitism anordnar tillsammans med Forum för Levande Historia, Judiska församlingen i Stockholm och sist men inte minst Föreningen Förintelsens Överlevande

Och ett särskilt varmt välkommen vill jag rikta till dem som är här i kväll och som har egna minnen från den här händelsen. Vi är mycket hedrade över er närvaro.

Jag heter Svante Weyler och är ordförande i Svenska kommittén mot antisemitism och har fått äran att leda denna högtidsstund.

I samband med en annan minnesdag, den som infaller om våren varje år och har en betydligt ljusare klang än den dag vi samlats för att minnas idag, nämligen fredsdagen den 9 maj, fick jag frågan av en ung tysk, han gick fortfarande i gymnasiet här i Stockholm, om hur länge vi skulle hålla på att uppmärksamma det andra världskriget. Hans fråga var helt legitim, han förstod att han som en ung tysk hade ett särskilt ansvar att förhålla sig till sitt lands historia, nu undrade han bara om det skulle pågå för evigt. Och det är sant, det finns en rad fasansfulla historiska händelser som vi kanske minns men inte högtidlighåller minnet av. Det är ju ett slags faktum att det ena fasansfulla minnet skjuts undan av ett nytt lika fasansfullt, eller ännu mer fasansfullt.

Jag kunde inte ge honom något riktigt bra svar, annat än att säga att jag själv ännu inte kunnat se någon anledning att sluta med på alla möjliga sätt hålla minnet av 1900-talets stora katastrofer, världskrigen och Förintelsen levande. Och jag kan idag egentligen bara tillägga att jag innerligt hoppas att inte framtiden ska komma med något som hotar att överskugga detta minne genom att bjuda på än värre katastrofer.

Just en dag som den här är det kanske svårare att vara optimistisk om det än andra dagar. Jag skulle då vilja påminna om det som någon klok människa – jag minns tyvärr inte längre vem - sa angående Weimarrepublikens fall. Det var inte angreppen mot republiken som gjorde att den föll, det var bristen på människor som försvarade den.

En av dem som, sent omsider, anslöt sig till försvararna av Weimarrepubliken var den tyske journalisten Sebastian Haffner. I sin mycket insiktsfulla och berörande bok, "En tysk mans historia" skriven redan 1939 men utgiven först efter författarens död år 2000, skildrar han den anpassning till nazisternas styre som skedde omedelbart efter maktövertagandet 1933. Han arbetade då själv som ung jurist i en av Tysklands viktigaste domstolar, den preussiska kammarrätten i Berlin. Fredagen den 31 mars 1933 satt han i domstolens bibliotek och arbetade med ett komplicerat mål. Plötsligt stördes friden av höga ljud och snart hördes en röst säga: "De slänger ut judarna."

En stund senare kom SA -männen fram till honom där han satt böjd över sina akter. Haffner igen: "På mig slog hjärtat...mullrade det okända i luften" Så långt Sebastian Haffner i En tysk mans historia:

Det avgörande var inte angreppen på republiken utan bristen på människor som försvarade den.